

Spravodaj

ZVÄZU SLOVENSKÝCH FILATELISTOV

SPRAVODAJ

ZVÄZU SLOVENSKÝCH
FILATELISTOV

ROČNÍK I.

Číslo 3/1998

Náklad 500 ks

3

Vydáva sekretariát Zväzu slovenských
filatelistov v Bratislave

Redakčný kolektív:

Ján Moravčík /vedúci/

Yveta Valášková

Doc. Ing. Jozef Tekel' CSc.

PhDr. Jozef Soukup

Adresa redakcie:

sekretariát ZSF Šafárikovo nám. 4

812 11 Bratislava

Telefón: 07 36 36 45

Fax: 07 36 36 34

Články uverejnené v Spravodaji neprešli
jazykovou úpravou.

Vážení filatelistickí priatelia,

dnešná príloha Zväzu slovenských filatelistov Vás chce informovať o súčasnom snažení predstaviteľov ZSF o rozvinutie a využitie všetkých foriem spolupráce s MDPaT SR, Slovenskou poštou š. p. a POFIS-om v záujme splniť túžby a potreby slovenských filatelistov a členov ZSF pripomínané i vytykané predstaviteľom ZSF na zasadnutiach Zdrúžení klubov filatelistov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Uvádzame preto pohľad filatelickej verejnosti a poznatky získané medzi členskou základňou ZSF k súčasnej známkovej tvorbe s pohľadom na ostatných 5 rokov v tejto oblasti. Uvedený článok nechce v žiadnom prípade uvádzať kritické pohľady na túto problematiku, ale chce poskytnúť podnety, ktoré môžu byť vo vzájomnej spolupráci reálne a splniteľné s vysokým kreditom pre filatelistickú verejnosť a členov ZSF.

V ďalšom príspevku „Čo navrhujeme, alebo ako ďalej v príležitostnom pečiatkovom servise pošty?“ pán PhDr. Jozef Soukup sa opäť vracia k téme „Anketa o najkrajšiu ručnú príležitostnú poštovú pečiatku SR v roku 1997“.

Očakávame od Vás všetkých ohlasy, ktoré chceme aktívne využiť a zhodnotiť v ďalšej práci.

-Mo-

Päťročná známková tvorba Slovenskej republiky

Na poštovú známku sa môžeme pozerať komerčne ako na ceninu, ako na prostriedok štátno-politickej reprezentácie, alebo ako na malé umelecké dielo. Hodnotenie každej kategórie osobitne nevystihuje fenomén poštovej známky ako celku. Naša snaha je zaujať komplexné stanovisko berúc do úvahy všetky tri kritériá. V tomto hodnotení sa zameriavame na všeobecné črty známkovej tvorby.

Poštové známky v Československej republike boli v návrhoch i pri realizácii na vysokej úrovni. Známková tvorba Slovenskej republiky mala v svojich začiatkoch neľahký cieľ v pokračovaní a udržiavaní tohto vysokého štandardu. Cez päťročné obdobie sa vyvíjala a hľadala svoju tvár. Oceňujeme terajšiu reálnu obsahovú i námetovú politiku vydavateľa. Zo súčasného pohľadu pozitívne hodnotíme, že Známková komisia Ministerstva dopravy pošt a telekomunikácií (MDPT) vytvorila vyváženú konštrukciu emisného plánu. Nesporným pozitívom je fakt, že sa zaviedla limitovaná ročná známková produkcia. Ideová koncepcia spĺňa podľa nášho názoru potreby štátnej a kultúrnej politiky. Považujeme za prioritné preferovanie motívov národného charakteru, čo je dôležité pre budovanie tematických zbierok so zameraním na naše národné kultúrne hodnoty. Súčasne s týmito motívmi by malo byť aj vydávanie známok pripomínajúcich našu úlohu v kultúre, politike alebo dejinách iných národov či štátov. Cez filatelistov iných štátov, ktorí budú zbierať a vystavovať tieto slovenské poštové známky vo svojich tematických exponátoch sa dosiahne výraznejšia propagácia nášho štátu. Takéto ponímanie koncepcie v emisiách „Významné osobnosti“, „Historické udalosti“ a „Umenie“ by výrazne prispelo k zaraďovaniu Slovenskej republiky do medzinárodných štruktúr.

Tlak na vydávanie počtu rôznych poštových známok nad určitú hranicu bol a bude veľký. Pre štátno-kultúrne a politické propagovanie udalostí i osobností, ktoré sa nedostali na poštové známky je možná v širšej miere ich propagácia cez iné druhy cenin ako sú napr. príležitostné celiny. Osobitne chceme spomenúť nedocenenie možnosti, ktoré poskytuje vydávanie „skutočných“ známkových zošitkov. Ich doterajšia forma vydávania pravdepodobne vyhovuje poštovej prevádzke, ale väčšina filatelistov očakáva známkové zošitky, ktoré sa nebudú skladať zo súboru známok vytrhnutých z hárku. Očakávajú, že budú obsahovať nejaký výrazný význam indikujúci aj na poštovne použitých známkach, že sa jedná o známky vytrhnuté zo známkového zošitka. Za vzor si možno zobrať vydavateľskú politiku tradičných vydavateľov tohto druhu poštových cenin, ako

nemeckej, švédskej, a v poslednom čase, i českej pošty. Pretože doteraz nebol na Slovensku vydaný takto koncipovaný známkový zošitok máme možnosť navrhnúť originálne riešenie.

Výtvarné a rytecké prevedenie našich známok je na vysokej úrovni. Štandard známkovej tvorby sa zvyšuje, rozšíril sa počet navrhovateľov i realizátorov. Ohlas filatelickej obce na úroveň väčšiny našich známok je pozitívny. Záujem slovenskej verejnosti v ankete o najkrajšiu známku roka sa stále zvyšuje. Medzinárodné ocenenia niektorých produktov z umeleckej dielne viacerých tvorcov by si zaslúžili osobitné pojednanie. Sú však vážne výhrady k súladu spracovania niektorých motívov a ich farebného prevedenia, k spôsobu prevedenia predlohy na malú plochu známky a iné. Domnievame sa, že prítomnosť autora známky pri začiatku tlače by sa mala stať pravidlom. On by mal byť garantom umeleckej vernosti tlačiarenskeho prepisu originálu na poštovú známku. Pri estetickom posudzovaní známky ako umeleckého diela sa názory často rôznia. Myslíme si, je to dobré, že sa rôznia. Rôzne názory sú vždy zdrojom novej inšpirácie a nového riešenia. ZSF bude zhromažďovať takéto názory a bude ich tlmočiť Známkovej komisii.

Doterajší spôsob tlače rotačnou ocefotlačou s viacfarebnou hĺbkotlačou i ocefotlač z plochých dosiek je prijímaný veľmi pozitívne a máme snahu, aby sa uchoval i v budúcnosti. Komisia by mala podporiť snahu o získanie domáceho tlačiarenskeho zariadenia na viacfarebnú ocefotlač z hĺbky. Podporujeme snahu o vytvorenie domácej základne na tlač známok z plochých dosiek. Neodporúčame, aby len pre ekonomické dôvody sa prešlo v širokom meradle na ofsetovú tlač poštových známok. Pozitívne bola prijatá nová technika tlačenia známok pomocou „falošnej“ Waite techniky a zvýšenie kvality používaného papiera. Zberateľom - špecialistom chýbajú informácie o dotlači pre svoje zbierky. Doplnenie obálok prvého dňa o informačné kartičky boli prijaté jednoznačne kladne.

Je nepochybné, že zbieranie slovenských poštových známok má dôležité výchovno-vzdelávacie, štátno-propagačné a ekonomické aspekty. Návrhová komisia prihliada pri navrhovaní ku všetkým trom uvedeným aspektom. V náplni činnosti Zväzu slovenských filatelistov (ZSF) sa tiež spájajú všetky tri aspekty do jedného celku. Terajšie ideové ponímanie známkovej tvorby stavia na filatelistoch ako na významných účastníkoch využitia poštových známok vo všetkých spomínaných smeroch, ekonomickej, štátno-propagačnej i náučno-poznávacej. Vydavateľ slovenských poštových známok by mal preto do ideového projektu známkovej tvorby zabudovať stimulačné faktory pre rozvoj organizovanej filatelie podľa požiadavok ZSF. Organizovaná filatelia najefektívnejšie plní spomínané ciele. Z dlhodobého hľadiska je nevyhnutné nájsť spôsoby ako zapojiť

do takejto činnosti čo najväčší počet mladých filatelistov. Jedným z okamžitých motivačných prvkov rastu organizovanej filatelie by mohla byť podpora vydávania zväzového filatelistického časopisu, na vydávanie ktorého ZSF nemá prostriedky. Vydávanie ročnej členskej filatelickej prémie len pre členov ZSF by podľa nášho názoru stimulovalo rast členskej základne. Vydávanie zväzového časopisu by pomohlo odstrániť značné rezervy v propagácii slovenskej poštovej známky. Existujúce filatelistické časopisy majú nízky prienik medzi slovenskú i zahraničnú verejnosť. Informácie o nových poštových známkach sa dostávajú s malým časovým predstihom pred vydaním známky a zberatelia môžu len oneskorene reagovať na niektoré nové vydavateľské prvky. Koordinácia činnosti vydavateľa a ZSF je v tejto oblasti veľmi potrebná. Navrhujeme, aby sa osvojila zásada, že emisný program i realizačná forma známok budú známe s dostatočným predstihom tak, aby koncom kalendárneho roka mohli kluby filatelistov reagovať na špecifiká emisného programu vo svojich objednávkach. Sme presvedčení, že vydavateľ by v spolupráci so ZSF mohol dosiahnuť výrazné zlepšenie informovanosti i propagáciu slovenskej poštovej známky na verejnosti doma i v zahraničí.

Myslíme si, že sa treba tiež vážne zamyslieť nad budúcnosťou poštovej známky v terajšej podobe, najmä z pohľadu reálnej poštovej prevádzky. Nie je náhoda, že odťahy strojových poštových známok sú výraznou konkurenciou klasickej poštovej známky a túto skutočnosť by bolo potrebné zakomponovať do budúcej koncepcie vydávania poštových známok. Považujeme náklady známok vo väčšine prípadov za príliš vysoké a je nezdravé, že sú k dispozícii takmer všetky poštové známky i 5 rokov po ich vydaní. Doporučujeme vytýčiť všeobecné pravidlá platnosti poštových známok. Nedoladenosť koncepcie v tejto oblasti poškodzuje popularitu slovenskej známky ako zberateľského objektu i ako obchodného artiklu. Náklady jednotlivých emisií by sa mali prispôbiť kritériám skutočnej potreby. Niektoré známky, ktoré sú vydávané k určitému výročiu alebo propagácii určitej udalosti by mali byť po primeranej dobe stiahnuté z poštovej prevádzky, alebo ich spotreba organizovaná tak, aby boli vypotrebované v primeranom časovom období.

Najviac pripomienok členov ZSF bolo k praktickým aspektom používania slovenských poštových známok. Sústavné sa stretávame s kritickými výhradami k výške a factickej hodnote nominálnej hodnoty poštových známok. Mala by byť prijatá zásada, že nominálne by malo aktuálne postihovať praktické potreby prevádzky. Nominálne hodnoty známok by mali byť určené podľa vytipovaného štátnopropagačného účelu doma alebo v zahraničí. Mali by byť volené tak, aby sa jednou známkou vyplatil poštový úkon určitého druhu. Podľa nášho názoru

zjednodušilo by to poštovú prevádzku a znížilo tendenciu používania výplatných odťahčkov.

Po piatich rokoch možno konštatovať, že známková produkcia neopustila vysoký štandard kvality. Ceníme si to a vyjadrujeme želanie, aby sa udržiavala vysoká umelecká úroveň známkovej tvorby a kvalitná tlač slovenských poštových známok.

Doc. Ing. E. Floch,
predseda ZSF

Čo navrhujeme, alebo ako ďalej v príležitostnom pečiatkovom servise pošty?

Ešte raz sa vraciame k ankete o najkrajšiu ručnú príležitostnú poštovú pečiatku SR 1997. Teraz sa venujeme druhej anketovej otázke - námetom na skvalitnenie príležitostného pečiatkového servisu pošty. Odpovede respondentov sú komplexnejšie, obsiahlejšie, uvádzali viacej námetov na zlepšenie terajšieho stavu.

Podstatu súčasného stavu v tejto oblasti poštovej prevádzky výstižne vyjadril respondent z Prešova: „Výtvarná úroveň slovenských pečiatok je vysoká, nie však ich odťahky. Pracovníci pôšt nevedia (ani nie sú k tomu školení) zaobchádzať s polymérovými pečiatkami. Nemajú ani základné vybavenie (poduška, farba), ani potrebné vedomosti. Najviac im chýba vzťah k pečiatkovej službe, bez toho, aby si uvedomili, že pečiatka je ich reprezentačnou vizitkou“.

Podľa závažnosti a počtu výskytu boli námety na skvalitnenie príležitostného pečiatkového servisu pošty rozdelené do piatich skupín, ktoré sa však prelínajú a vzájomne podmieňujú:

1. Informačný servis o vydani a používaní príležitostnej pečiatky pre verejnosť (50,2 %);
2. Kvalita odťahčkov príležitostných pečiatok a filatelistická úroveň pečiatkovania zásielok (13,6 %);
3. Ochota a odborná pripravenosť zamestnancov pôšt pracovať s ručnou príležitostnou (polymérovou) pečiatkou (10,6 %);
4. Technická modernizácia a predpísané materiálne vybavenie pečiatkového servisu na poštách (8,9 %);

5. Legislatíva, riadenie a kontrola príležitostného pečiatkového servisu pošty (3,4 %).

Za dominantný nedostatok terajšieho príležitostného pečiatkového servisu pošty respondenti jednoznačne považujú veľmi slabú informovanosť verejnosti o vydávaných pečiatkach.

Podmienenu spokojnosť vyjadrili len jednotlivci. Uvádzali, že pokiaľ informácie existujú, sú prevažne oneskorené, dodatočné, obmedzené na miesto, príp. región, kde bude používaná a nekompletné.

Východisko respondenti vidia v systémovom riešení. SP, š. p. - v súvislosti s budovaním vlastného informačného systému - by mala do tohto systému organicky zaradiť aj informácie o vydávaní a používaní príležitostných pečiatok na poštách. Verejnosť by mala byť informovaná včas, v potrebnom časovom predstihu (najmenej 3 mesiace) a kompletne (názov pečiatky, autor návrhu, vydávateľ, farba odtlačku, dátum a miesto používania).

Na to odporúčajú:

- zriadenie celoslovenského centrálného dispečinku (napr. osobitná telefonická linka na TÚP v Bratislave);

- cieľavedomé využívanie doterajšieho informačného potenciálu SP, š. p. (pravidelná rubrika v časopise Poštové zvesti, oznamy o príležitostných pečiatkach k štátnej reprezentácii a činnosti SP, š. p. v Poštovom vestníku SP, š. p., poskytovanie informácií o vydávaných pečiatkach a OVS formou letáčka redakciám slovenských médií, využitie Internetu atď.);

- tvorivé využívanie skúseností z pečiatkového servisu zahraničných poštových správ (napr. rakúskej a českej);

- koordinácia informačnej služby u subjektov, ktoré informácie o vydávaných príležitostných pečiatkach poskytujú; malo by dôjsť k dohode o poskytovaní týchto informácií medzi gestorom a realizátorom vydávania príležitostných pečiatok Riaditeľstvom pôšt - Technická ústredňa pôšt v Bratislave a vydavateľmi filatelistických časopisov a bulletinov na Slovensku (Spravodaj ZSF, Nitrafila, Martinia, Sv. Gabriel a súkromný časopis Zberateľ). Predpokladom tejto súčinnosti je však dostatočný časový predstih informácie o používaní príležitostnej pečiatky. V tomto smeru je racionálny návrh jedného z respondentov ankety, aby „...lehota k podaniu žiadosti o príležitostnú pečiatku bola stanovená najmenej 3 mesiace pred jej použitím a to bez akýchkoľvek výnimiek. Taká lehota zabezpečí včasnú informovanosť zberateľov, musela by však byť skutočne dodržiavaná“.

Z absencie fungujúceho informačného servisu pošty sa potom odvíja

nespokojnosť mnohých zákazníkov pošty - záujemcov a zberateľov o príležitostné odtlačky pečiatok a s tým spojené ďalšie ťažkosti - dodatočná korešpondencia a zvýšené finančné náklady za dodatočné odtlačky.

Druhým najvýznamnejším nedostatkom, na ktorý respondenti upozornili je malá ochota, slabšia odborná a filatelická pripravenosť zamestnancov pošty na prácu s polymérovou pečiatkou. Odtiaľ vychádza stále opakujúca sa nízka kvalita odtlačkov (rozmazané, zdvojené, vychýlené, nevhodná pečiatkovačiarba). V tejto súvislosti upozornili aj na poškodzovanie zásielok s príležitostnou pečiatkou - najmä doporučených - počas poštovej prepravy (zašpinené, pokrúvané a niekedy aj nedoručené adresátovi), čo je zrejme spojené s kvalitou nového spôsobu prepravy a triedenia poštových zásielok.

Respondenti sa v ankete vyjadrili aj k výrobe a komerčnému využitiu príležitostných pečiatok. Požadovali vydávať menej pečiatok, ale výtvarne kvalitnejších k významným štátnym a spoločenským udalostiam. Popri obsahovej náplni, väčšiu pozornosť venovať aj formálnej úprave pečiatky (tvarovo pestrejšie, nielen okrúhle, presné stanovenie podmienok pre používanie iných pečiatkových farieb ako len oficiálnej čiernej, uvádzať autora návrhu pečiatky). Kriticky sa vyjadrili ku komerčnému využívaniu príležitostných pečiatok. Výstižne to vyjadril respondent z Košíc: „Povýšiť spoločenský záujem a funkciu príležitostnej pečiatky nad osobné záujmy zainteresovaných osôb a inštitúcií...“. Vydávanie a používanie príležitostnej pečiatky bez včasnej informovanosti verejnosti sa často stáva pre objednávateľa „biznisom“. Pečiatka potom neplní svoju základnú úlohu - propagovať danú udalosť v širokej verejnosti. Respondenti požadujú, aby pošta príležitostnou pečiatkou opečiatkovala všetky listové zásielky odosielané v deň používania, nielen zásielky filatelické, lebo pošta za túto službu inkasuje od objednávateľa 480,- Sk / 1 deň.

Respondenti upozornili i na pretrvávajúce nedostatky v predpísanom materiálnom vybavení príležitostného pečiatkovačieho servisu pošty. Predovšetkým na poštách, ktoré po prvý raz pracujú s polymérovou pečiatkou chýbajú stanovené pomôcky - farba, poduška, predložky. Používajú sa pomôcky pre ručné kovové denné pečiatky. Chýba aj poučenie ako s pečiatkou pracovať a udržiavať. Odporučili SP, š. p. určiť základnú normu vybavenia pomôckami a v súlade s ňou prednostne vybaviť tie pošty, ktoré s pečiatkou budú pracovať po prvý raz.

Aj keď príležitostný pečiatkový servis patrí na poštách medzi ojedinelé „nárazové“ úlohy, náročné na trpezlivé a starostlivé pečiatkovanie, mali by mu kompetentné orgány na všetkých úrovniach riadenia SP, š. p. venovať primeranú pozornosť. Má totiž nezastupiteľné poslanie: reprezentuje poštu navonok, je vizitkou kvality jej práce a zároveň prináša aj nezanedbateľný hospodársky výnos.